

עין משפט ונר מצוה

בד א מיי פ"ג מהל' נחלות הלכה ג סגנ עשין זו טו"ע"ע ח"מ מימן רעה סעף ה': בוח ב מיי שם הלכה ג וע"י כהשגות ונמ"מ טו"ע"ע שם סעף ד': בוח ב מיי שם הל' ג טו"ע"ע שם סעף ה': בוח ד מיי פ"ה מהל' אשוח הלכה ו':

תורה אור השלם

1 וישא ענין וירא את בנמין אחיו בן אמו ויאמר הוה אריותם הןטן אשר אמרתם אלי ויאמר אלהים הןהן בני:

בראשית מג כט ואת בנמין אחי יוסף לא שקל יעקב את אחיו כי אמר פן יקראנו אסון:

2 ושם אשת עמרם יוכבד בת לוי אשר ילדה אתה ללוי במצרים ותלד לעמרם את אתרו ואת משה ואת מרים אתותם:

במכריז כט ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ויאמר יעקב אל לבן יקראנו אלהה אל מקדמי ויראציה:

בראשית ל כה ויהי בית יעקב אש ובית יוסף לקבה ובית עש לקש וירקבו בדם ואכלום ולא יהיה שריד לבית עשו כי יו יהיה עבדית איה עבדית איה וחסן דוד מנשק ועד הערב למקדוקם ולא נמלט מהם איש כי אם יארע מאות אשר נגר אשר רכבו על הגמלים והנס:

שמואל א ל יו בלכותו אל ציקלג נפלו עליו מנשחש עדנה ויוכבד ודיעאל ומיכאל ויוכבד ואליהוא וצלקי ראשי האלפים אשר למנשה:

דברי הימים א יב כא ומתם מן בני שמעון הקבו להר שעיר אנשים חמש מאות ופלטיה ונעריה ורפיה וצואלג בני ישעי בראשם: וכו' את שארית הפלטה לעמלק וישבו שם עד היום הזה:

דברי הימים א ד מב-מג ואלה ראשי בית אבותם ויעפר וישעי ואליאל ועזריאל ורמיה ועזריה ויהויאל אנשים גבורי חיל אנשי שמוח ראשים לבית אבותם:

דברי הימים א ה כד ונפס כי תתקט ועמלה מעל בני ובחש בעמיתו במקדון או בתשמוהו יד או בגול או עשק את עמיתו: ויקרא ה כא

מוסף רש"י

זו יוכבד. כשעלמה מינת כניסתה לעיר (סוטה יב.) בין החורמות. כניסתה לעיר (בראשית יו סו, אשר ילדה. קלה ימילה הוא דלא כמ"ח מבי בת לוי (עשרי כב.) ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק. כניסים שלם היה אביהן מוחזק כשעת מיממה. אלג רחליון הוי לטול לו כיוסמה ויפלו לכן לאחר זמן, אין הבכור נוטל פי שנים סכן (בבברות נא.) ומעלה מעל ביה. וכחש בעמיתו בני שנותם הפקדון מבי (ב"ק יב.) לרבות קדשים קלים. להחמיצ עליהם קרבן

שטעה, אע"ג דלחן נטענין על הפקדושת והשבע עליהם והודה אינו מביא אשם של שבעות הפקדון, דוכחש בעמיתו מכיז, הני אתרכו להו מנה, וכחש בעמיתו נמי קרינא כזה לפי שכן ממנו (קדושין נב.) שחם הפקיד כהמת שלמים אלל מחיו וכפר כזה ושבעת והודה, ממשל קרן וטומט ואשם (ב"ק יב.) זבחים קיד. בבברות נג.) תמורה ח.) דקרינא כיה כה' ובעמיתו, דכמיז ומעלה מעל כה' וכחש בעמיתו שלם, ושלמים כיה כה' לה' ובעמיתו (בבברות נג.) שהן ממון בעלים. דקרינא כיה וכחש בעמיתו (בזחים קיד. תמורה ח.) שכן ממנו של מחירו וקרינין כיה כה' וכחש, בעמיתו וכחש (ב"ק יב.)

ממון בעלים הן. במס' קדושין לקדש בתן אשה דחגיגא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו שאם גנב מאחד מעשר או ככור אם ככור אש מעשר או ככור אש טעם שקיל דברשותי' קיימא דמוחזקת לא קיימא ברשותי' אלא אמרינן מוחזקת ומושכרת לא חסרי בה יומי מוויי דחורבן ושוכרי יחיב להם בעלים הוא ומשום הכי הבכור נוטל פי שנים: ורעה באפר. וברשותו קיימא מיבעי': הא קמ"ל. דלא משום האי טעם שקיל דברשותי' קיימא דמוחזקת לא חסרי בה יומי מוויי דחורבן ושוכרי יחיב להם

קבג:

היתרה מוחכרת או מושכרת ביד אחרים בכור נוטל^{פי שנים}.

לקמן מוקי לה כרזי דלרצנן אין הבכור נוטל פי שנים שצנח שצנחו נכסים לאחר מיתת אציהן אע"ג דככור ופשוט שהניח להן אציהן עבד או כזהמה טמאה עוצד ה"ג אי אמר הבכור או תחלקו או אטול פי שנים שצנח הרשות צידו והא' דלא נקט חכרוה ושכרוה הימומין משום דהשתא אשמעינן חידוש טפי דלע"ג שהיתה חכורה ושכורה צחי האצ' לא משצין להפירה רחוי וטול פי שנים^{א'}: **הכבא** במכירי כהונה מכיזי כהונה מוחזק צפרק כל הגט (ויגישן דף ג.) המלוה מעות את הכסן והלוי והיינו טעמאן שזהו מתנה מועטת^א ואסור לחזור צו ואפי' דצדרי' צעלמא^א ואע"פ שחם רלה יכול לחזור צו מכל מקום כל כמה דלא להר הוי כממוחזק ודוקא דאשתמיט צחי אצוהון הא לוא הכי לא כיון דמת מי זכה^א: **וקסבר** מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמו. מימה דנסמון מוקי לה כרזי וצסוק פ"צ דקידושין (דף נח.) אית ליה^א דלאו כמי שהורמו דמי וי"ל דמנא דהכא לא סבר ליה כרזי אלא כזה דצכור שקיל פי שנים שצנח אי נמי דוקא צמתנות דתרומת מעשר אית ליה לרזי דלאו כמי שהורמו דמי אצל מתנות דהכא דזרוע ולחיים שהן ניכרות אית ליה כמי שהורמו דמיין^א: אף

ובקיבה ובמוקדשין ובשבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהן כיצד יהניח להן אביהן פרה מוחכרת ומושכרת ביד אחרים או שהיתה רועה באפר וילדה בכור נוטל פי שנים אבל בנו בתים ונטעו כרמים אין בכור נוטל פי שנים האי הורוע והלחיים והקיבה היכי דמי אי דאתי לידי אבוהון פשיטא ואי דלא אתי לידי אבוהון ראוי הוא^א ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק: **הכא** במכירי כהונה עסקינן ודאשתחייט בחיי דאבוהון וקסבר^א דמתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמו מוקדשין לאו ידידה ניניהו בקדשים קלים ואליבא דרבי יוסי הגלילי דאמר ממון בעלים הוא^א דתניא^א 'ומעלה מעל בה' לרבות קדשים קלים שהן ממון בעלים דברי רבי יוסי הגלילי הניח להן אביהן פרה מוחכרת ומושכרת ביד אחרים או שהיתה רועה באפר וילדה בכור נוטל בה פי שנים השתא מוחכרת ומושכרת דלאו ברשותא דמרה ידיהו קיימא אמרת שקיל רועה באפר מיבעינא הא קא משמע לן דמוחכרת ומושכרת דומיא דרועה באפר מה רועה באפר שבחא דממילא קא אתי ולא קא חסרי בה מזונא אף

הורמו כמי שהורמו דמיין דנפנקא לן התם מזה יהיה משפט הכהנים (דגריס יח) מלמד שהמתנות דינ להוציאן דדיינין אי אתו לידיה צטצליהו כדמפרש התם וה"ג כיון דאשתמיט צחי אצוהון והן מכיזין של כהן זה ומרעיו ואוהביו אע"פ שעדיין לא הופרשו הרי הם כאליו בזה לידו שאלו אוהביו גמרו ומקנו לו המתנות כשהן עדיין צמון כזהמה דמי כמי שהוחזק בהן צחייז דמתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין ויטול בהן צכור פי שנים והשתא ליכא למיפדך פשיטא דהשתא אשמעינן טובא דלע"פ שלא הורמו כמי שהורמו דמיין: **מוקדשין** לאו ידידיה ניניהו. כגון חטאות ואשמות מחיים קדשי ה' וניהו יש בהן מעילה כל זמן שלא נשחטו אצל שלמים אין בהן מעילה כדדרשנין (מ"ח וקרא פרק כן קדשי ה' ויקרא ח) קדשים המיוחדים לשם יאלו קדשים קלים שאין מיוחדים לשם ומיהו אינם ממנו דמיקדש מיהא קדשי ולא קרינא כזה ככל אשר ימצא לו (דגריס כא) ואפילו אם נשחטו שיכול לאכלן אינם שלו דמתנן פ"צ דקדושין (דף נג:) המקדש צחלקו צין צקדשי קדשים צין צקדשים קלים אינה מקודשת דמשלחן גבוה קא וכו'. ומשני צקדשים קלים ומחיים דהוי ממנו לרזי יוסי הגלילי ומיהו לאחר שחטה לא כדאמרנין צפרק ראשון דצ"ק (דף יג:) כי אמר ר' יוסי הגלילי מחיים אצל לאחר שחטה דכי קא וכו' משלחן גבוה קא וכו' אומר: **דאמר ממון צעלים סס**. לכל דבר אף לקדש את האשה: **ומעלה מעל כה'.** וכחש בעמיתו צפקדון וגו' וכחש כה ונשבע על שקר וחזר והודה והציא את אשמו: **לרצום קדשים קלים.** להחמיצ עליהם אשם גזילות אם כפר בהן ונשבע והודה כשאר גזל ממון שהרי ממנו הן שהצטר והעור שלו ואין לגבוה בהן אלא אימורים ולכנה חזה ושוק. וכה' וצעמיתו קדריש דהיינו שלמים שהאימורים לשם והצטר לצעלים. והך מעילה דהכא אינו אלא לשון שינוי וכן הוא אומר (דה"צ צו) וימעל כה' אלהיו וכן צסוטה הוא אומר (צמדכר ה) איש איש כי משטה אשתו ומעלה צו מעל צתורת כהנים ויקרא פרשה יא) דהא מעילה ממש ליכא צשלמים כדפרישית דממעית להו צתורת כהנים מדכמיז קדשי ה' כהנהה מן ההקדש גצי מעילה: **דלאו צרשופיה**. דאצ קיימא^א: **רועה צאפר**. דהוי מוחזק מיבעינא: **מה רועה צאפר שצחא דממילא**. מעשצ השדה: אף

להן אביהן פרה מוחכרת ושכרה אביהן לאחר לשנה בדמים קצובין. או מושכרת ששכרה לאחר שיתן לו מחצית השכר למחצה או לשליש או לרביע או שהניח להן אביהן באפר לרעות וילדה בכור באותו שבח פי שנים דרמי כמו שהשיבחי ברשות אביהם אבל השביחום היחומים לאחר מיתת אביהן כגון שכונו בתים או נטעו כרמים אין נוטל פי שנים בהם: במכירי כהונה ולויה עסקי' שהיה לאבי' אוהבים מכירים שהיו שלוחין לו מתנותיהם. ולא לאחרים והכי נמי מתנות לויה כגון מעשריו ללוי מוסרין: ודאשתחייט הבהמה בחיי אבוהון ולא הספיק ליטול עד שמת. כמי שהורמו דמי. כבאו ליד אביו דמי דמכירין הן ומוחזק הוא ולא ראו. ובמוקדשין אמאי נוטל פי שנים הא לאו ידידה דבר הקדש הוא: הכא בקדשים קלים עסקינן ואליבא דר' יוסי הגלילי דאמר

ממון בעלים הן. במס' קדושין לקדש בתן אשה דחגיגא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו שאם גנב מאחד מעשר או ככור אם ככור אש מעשר או ככור אש טעם שקיל דברשותי' קיימא דמוחזקת לא קיימא ברשותי' אלא אמרינן מוחזקת ומושכרת לא חסרי בה יומי מוויי דחורבן ושוכרי יחיב להם בעלים הוא ומשום הכי הבכור נוטל פי שנים: ורעה באפר. וברשותו קיימא מיבעי': הא קמ"ל. דלא משום האי טעם שקיל דברשותי' קיימא דמוחזקת לא חסרי בה יומי מוויי דחורבן ושוכרי יחיב להם

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

ואת. ריבוי הוא: **מרגלים עונה**. טעם יקר צעניו כמרגלית שלא הייתי רוצה לגלות. ומעיקרא לחדודי הוא דבעי: **לאצדה ממני**. כלומר לגלותה לאחרים. ולחצה הטעם היה אומר כן: **זו יוכבד**. ולכן לא פרט כה שהרי עדיין לא יראה לאויר העולם אלא עוצר צמעי אמה הימה צכניסת' למצרים: **מאי שנא**. דלא רלה לשצו לצית צציו עד שנוגר יוסף: **ויסם דוד**. צעמלק כשפצטו על קצלג ונהגו נשי דוד מיירי צספר שמואל. והלא זרעו של עשו צידו דעמלק היה בן אליפז בן עשו ואתה אמרת שאינו נמסר אלא ציד זרעו של יוסף והלא גם ציד שאר צצטים נמסר ואמאי קאמר קרא צצית יוסף להצה טפי משצט יהודה: **דכפיצ**. צצדרי הימים צלכחו אל קצלג להלחם צעמלק: **נפלו עליו כו' ראשי האלפים אשר למנשה**. לפי שצשתתפו עמו ממנשה דהיינו משצט יוסף לכך נפלו צידו: **צצני שמעון וגו' וינו את שארית הפלטה לעמלק**. אלמא ציד צני שמעון נמי נפלו ואתה אמרת שאין נמסר אלא ציד זרעו של יוסף: **צכור**. בן כהן: **נוטל** (א) **צזרוע פי שנים כו'**. לקמן מפרש לה: **ועמוקדשים**. לקמן מפרש לה: **שצנחו**. מעצמן כיצד הניח כו': **מוחכרם**. למחצית שכר: **מושכרם**. צצדכ קצוצ עד זמן פלוני: **צאפר**. אמו דלא חסרי מוויי כדלקמן: **וילדה ככור נוטל פי שנים**. צהאי ולד הואיל ושצחא דממילא הוא דמי צאליו מחזק צו אציהן: **אצל צנו צסים**. דהאי שצחא על ידי היתומים עצמן הוא ולאו ממילא לא קא שקיל פי שנים: **רחוי הוא**. דלא דמי לשצחא שהצציחו הנכסים דכיון דהוי אצוהון מוחזק צנכסים וכן עצמן שהצצחו כמי שהוחזקו שצצח דמי אצל הני מתנות לא זכה (ט) אציהן כלום מחיים וכוון הוו שצח: **ה"ג צמכירי כהונה עסקינן**. שאנשי העיר קצוביו ומכיריו של כהן לו ומזכין לו זכוי גמור צמתנות צהמומיהן מיד כשנשחטו קודם שהופרשו מן הצהמה: **ודאשפטיט צחי אצוהון**. דמי כנאנן דלמו לידיה צצטצליהו דאמר' צצחיתט חולין צפ' צזרוע (דף קל:) דקיני להו כהן אי אמו לידיה צצטצליהו דמתנות שלא

הורמו כמי שהורמו דמיין דנפנקא לן התם מזה יהיה משפט הכהנים (דגריס יח) מלמד שהמתנות דינ להוציאן דדיינין אי אתו לידיה צטצליהו כדמפרש התם וה"ג כיון דאשתמיט צחי אצוהון והן מכיזין של כהן זה ומרעיו ואוהביו אע"פ שעדיין לא הופרשו הרי הם כאליו בזה לידו שאלו אוהביו גמרו ומקנו לו המתנות כשהן עדיין צמון כזהמה דמי כמי שהוחזק בהן צחייז דמתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין ויטול בהן צכור פי שנים והשתא ליכא למיפדך פשיטא דהשתא אשמעינן טובא דלע"פ שלא הורמו כמי שהורמו דמיין: **מוקדשין** לאו ידידיה ניניהו. כגון חטאות ואשמות מחיים קדשי ה' וניהו יש בהן מעילה כל זמן שלא נשחטו אצל שלמים אין בהן מעילה כדדרשנין (מ"ח וקרא פרק כן קדשי ה' ויקרא ח) קדשים המיוחדים לשם יאלו קדשים קלים שאין מיוחדים לשם ומיהו אינם ממנו דמיקדש מיהא קדשי ולא קרינא כזה ככל אשר ימצא לו (דגריס כא) ואפילו אם נשחטו שיכול לאכלן אינם שלו דמתנן פ"צ דקדושין (דף נג:) המקדש צחלקו צין צקדשי קדשים צין צקדשים קלים אינה מקודשת דמשלחן גבוה קא וכו'. ומשני צקדשים קלים ומחיים דהוי ממנו לרזי יוסי הגלילי ומיהו לאחר שחטה לא כדאמרנין צפרק ראשון דצ"ק (דף יג:) כי אמר ר' יוסי הגלילי מחיים אצל לאחר שחטה דכי קא וכו' משלחן גבוה קא וכו' אומר: **דאמר ממון צעלים סס**. לכל דבר אף לקדש את האשה: **ומעלה מעל כה'.** וכחש בעמיתו צפקדון וגו' וכחש כה ונשבע על שקר וחזר והודה והציא את אשמו: **לרצום קדשים קלים.** להחמיצ עליהם אשם גזילות אם כפר בהן ונשבע והודה כשאר גזל ממון שהרי ממנו הן שהצטר והעור שלו ואין לגבוה בהן אלא אימורים ולכנה חזה ושוק. וכה' וצעמיתו קדריש דהיינו שלמים שהאימורים לשם והצטר לצעלים. והך מעילה דהכא אינו אלא לשון שינוי וכן הוא אומר (דה"צ צו) וימעל כה' אלהיו וכן צסוטה הוא אומר (צמדכר ה) איש איש כי משטה אשתו ומעלה צו מעל צתורת כהנים ויקרא פרשה יא) דהא מעילה ממש ליכא צשלמים כדפרישית דממעית להו צתורת כהנים מדכמיז קדשי ה' כהנהה מן ההקדש גצי מעילה: **דלאו צרשופיה**. דאצ קיימא^א: **רועה צאפר**. דהוי מוחזק מיבעינא: **מה רועה צאפר שצחא דממילא**. מעשצ השדה: אף

להן אביהן פרה מוחכרת ושכרה אביהן לאחר לשנה בדמים קצובין. או מושכרת ששכרה לאחר שיתן לו מחצית השכר למחצה או לשליש או לרביע או שהניח להן אביהן באפר לרעות וילדה בכור באותו שבח פי שנים דרמי כמו שהשיבחי ברשות אביהם אבל השביחום היחומים לאחר מיתת אביהן כגון שכונו בתים או נטעו כרמים אין נוטל פי שנים בהם: במכירי כהונה ולויה עסקי' שהיה לאבי' אוהבים מכירים שהיו שלוחין לו מתנותיהם. ולא לאחרים והכי נמי מתנות לויה כגון מעשריו ללוי מוסרין: ודאשתחייט הבהמה בחיי אבוהון ולא הספיק ליטול עד שמת. כמי שהורמו דמי. כבאו ליד אביו דמי דמכירין הן ומוחזק הוא ולא ראו. ובמוקדשין אמאי נוטל פי שנים הא לאו ידידה דבר הקדש הוא: הכא בקדשים קלים עסקינן ואליבא דר' יוסי הגלילי דאמר ממון בעלים הן. במס' קדושין לקדש בתן אשה דחגיגא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו שאם גנב מאחד מעשר או ככור אם ככור אש מעשר או ככור אש טעם שקיל דברשותי' קיימא דמוחזקת לא קיימא ברשותי' אלא אמרינן מוחזקת ומושכרת לא חסרי בה יומי מוויי דחורבן ושוכרי יחיב להם בעלים הוא ומשום הכי הבכור נוטל פי שנים: ורעה באפר. וברשותו קיימא מיבעי': הא קמ"ל. דלא משום האי טעם שקיל דברשותי' קיימא דמוחזקת לא חסרי בה יומי מוויי דחורבן ושוכרי יחיב להם

מסורת הש"ס

א) צ"ל אמר ליה, ב) לשל קב. סוטה יב, ג) לא ממלמי רק כה"ה ה' יט ואלה ראשי בית אבותם ועפר וישעני ועיין רש"י צח"א, ד) (מוסף) צכטומות פ"ו ע"ש, ה) ונעיל נה. קיט. לקמן קכז: קמה: ינימות כד: צכטומות נא, ו) (קדושין נד: נח: מדרס פה: חולין קל: צכטומות יא. מוטת כז, ו) קדושין נב: צכטומות נב: וצחוס קיד. תמורה ח. ציק יב, ח) (בצקדושין נח: נח"א להדא דק"ל לרזי דכמי שהורמו דמי ע"ש וע' מוהל דגדרס פה. וצפי רש"י והר"ן והצל"ש דהתם, ו

הגהות הב"ח

ה) רשב"ם ד"ה נוטל פי שנים צמוע כו': (ב) ד"ה כהו וכו' לא זכה בהן אצנים:

מוסף תוספות

א. ולא מיבעי בשכירות שהריות אביהן דהוי כמלוה, ואיכא למי"ד (לקמן צכד:) דאפי' רבנן מודו כמלוה שהבכור נוטל בהם פי שנים צדמאן דגביא דמי, אלא אפי' בשכירות שהפרה מריותה לאחר מיתת אביהן, בכור נוטל פי שנים אליבא דרבי, שאין הפרש משבח מגוף הפרה כגון ולד ובין השבח הבא מחמת הפרה כגון שכירות, ידעו ויה. ב. שאפי' היה מגין מנתנויו אלף זה כיון דאין לו בהן אלא טובת הנאה מנחה מועטת חייא. מיצ"ל. ג. אבל אי ס"ל לאו כמי שהורמו דמיין וכו', לא זכה בהן כהן, כיון דאין שם מנתנו עליהם דאין תניה מתקיימת בהן עד שירומו וינתנו לירי כהן. ד. דמי קא שקיל להו אינהו חשתא מחמת נפשייהו הוא דקא שקיל ולא מחמת אבוהון הלכך נכסי דיהוה נניהו ולא נכסי דאבוהון. ע. ה. (ד'תרומה ועשר הם מעורבים כטבל והם צריכים קריאת שם וכו' אבל מתנות אלו הוי הם ניכרות וצבולות בבמהם ואין צריכות קריאת שם וכו'. מיצ"ל. ועיי"ש.

רבינו גרשום

ואת בנימן אחי יוסף. א"כ היו להו טפי מן שביעים: אמר ליה מרגלית היתה בידי. כלומר טעם יפה שבידי: ואתה רוצה לאבדה ממני. מיד כלומר אתה רוצה שאומר לך וידעוהו הכל: אייתיביה ריבם דרד. לאורומים מהנשק ועד הערב אלמא דביר יהודה נמי נפלו. נפלו עליו. ותחברו לדוד ממנשה דהווי ליה מיוסף מנשה הכי צנחום: אשר לעמלק. ועמלק מעשו היה דכתיב ותלד לאליפז את עמלק: בכור בתן שהניח להן אביהן מתנות הללו בכור נוטל פי שנים משום דכל אשר ימצא לו בשעת מיתתו אמרינן ידולו וכשהשביחו נכסי' לאחר מיתת אביהן שהוא התחיל להשביח כגון הניח